

Uppsökande tandvård och munhälsobedömning

Förvaltning: Vård- och omsorgsförvaltningen
Dokumenttyp: Direktiv inom Hälso- och sjukvård
Dokumentansvarig: Medicinskt ansvariga
Dokumentnamn: Uppsökande tandvård och munhälsobedömning
Utfärdad: 2010
Reviderad: 2023, 2025
Dnr VÄN 2024-143

Innehåll

Inledning	3
Regionens ansvar	3
Nödvändig tandvård	3
Munhälsobedömning	4
Munvårdsutbildning	4
Kommunens ansvar	4
Tandvårdsstödsintyg - Målgrupp	4
Utbildning för intygsutfärdare	4
Munvårdsutbildning för omsorgspersonal	5
Verksamhetschef ansvarar för att	5
Sjuksköterska ansvarar för att	5
Omsorgspersonalen ansvarar för att	6
Avvikelse rapportering	6

Inledning

En god munhälsa bidrar till livskvalitet och handlar om allt från att tala, tugga och svälja till att delta i sociala sammanhang på ett bekvämt sätt. När man är äldre och/eller har funktionshinder kan det finnas kroppslig påverkan som i sin tur kan leda till en ökad risk för försämrad munhälsa och munsjukdom. Det kan då behövas mer omsorg gällande munvård. Det är även viktigt med regelbunden kontakt med tandvården.

Region Östergötland och kommunerna i Östergötland samverkar för att vissa äldre och funktionshindrade som omfattas av tandvårdsstöd erbjuds uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård.

Regionens ansvar

Region Östergötland har tecknat avtal med tandvårdsutförare Oral care, som utför den uppsökande verksamheten, där munhälsobedömning ingår. Region Östergötland tillhandahåller blanketter och formulär som ska användas i samband med uppsökande verksamhet.

Munhälsobedömning innebär att tandvårdspersonal gör en bedömning av munhåla, tänder, och tandersättning samt ger den berättigade samt ger vård- och omsorgspersonal information och instruktion om behovet av daglig munvård. Bedömningen består även av individuell rådgivning om hur den dagliga munvården ska skötas.

Om det finns behov av nödvändig tandvård ska tandvårdspersonalen informera den enskilde och berörd personal i verksamheten. Den enskilde väljer själv vem som utför den nödvändiga tandvården.

Nödvändig tandvård

Bedömning av tandvårdsinsatser ska göras med hänsyn till den enskildes allmäntillstånd. Nödvändig tandvård ges för att förbättra förmågan att äta, tala och inte ha ont. Om den enskildes allmäntillstånd inte tillåter mer omfattande behandling ska fokus riktas mot att motverka besvär, lidande och sjukdom i munnen. För den nödvändiga tandvården kan den enskilde själv välja tandläkare/tandhygienist. Om den enskilde inte har någon tandläkare/tandhygienist är det den som har avtal om uppsökande verksamhet som ska erbjuda att utföra nödvändig tandvård. Även vid akuta besvär kontaktas den ordinarie tandläkaren. Om sådan inte finns kan utförare av uppsökande verksamhet kontaktas.

Munhälsobedömning är inte en förutsättning för att få nödvändig tandvård. Personer som är berättigade till tandvårdsstödet har rätt till nödvändig tandvård oavsett om hen tackat ja eller nej till munhälsobedömning.

Munhälsobedömning

Den enskilde ska erbjudas avgiftsfri munhälsobedömning en gång per år. Det är en förenklad kontroll av munhåla, tänder och tandersättningar som utförs av legitimerad tandhygienist eller legitimerad tandläkare i egen bostad eller på särskilt boende. Syftet är att ge individuella råd om munhygien till patienten och den som sköter omvårdnaden så att den dagliga munvården utförs, samt att en behovsbedömning av nödvändig tandvård görs. Om personen tackar nej till munhälsobedömning ska personen få ett nytt erbjudande året därpå.

Tandvårdspersonalen utför munhälsobedömning och registrerar epidemiologiska uppgifter, exempelvis tuggförmåga och eventuell förekomst av smärta. Individuella instruktioner om munvård upprättas på ett munvårdskort som ett stöd för den dagliga munvården. Munvårdskortet förvaras tillgängligt för den som hjälper till med den dagliga munvården.

Ordnation ges i förekommande fall efter munhälsobedömning till patientansvarig sjuksköterska (PAS), som då upprättar en vårdprocess i Treserva Hälsoärende.

Tackar den enskilde nej till uppsökande verksamhet ska det dokumenteras i journal.

Munvårdsutbildning

I den uppsökande verksamheten ingår utbildning i munhälsa till omsorgspersonal. Utföraren av den uppsökande verksamheten ansvarar för utbildningen. Utbildningstillfällena ska planeras av verksamhetschef för omsorgspersonalen i samverkan med Tandvårdsföretaget och anpassas efter det behov personalen har.

Kommunens ansvar

Tandvårdsstödsintyg - Målgrupp

Bestämmelser om uppsökande verksamhet finns i [tandvårdslag \(1985:125\)](#). För att få tandvårdsstödsintyg ska den enskilde ha ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser eller omfattas av lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Intyg kan utfärdas från och med det år personen fyller 24 år. Det är sjuksköterska i kommunen, som genomgått aktuell utbildning, som utfärdar tandvårdsstödsintyg eller gör en bedömning om en person har rätt till intyg om rätt till uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård.

Utbildning för intygsutfärdare

Region Östergötland tillhandahåller utbildning som riktar sig till sjuksköterskor, biståndsbedömare, LSS-handläggare eller andra som gör bedömningar om en person har rätt till uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Syftet med utbildningen är att stärka kunskaperna om tandvårdsstödet och ge förutsättning till att alla som är berättigade

till tandvårdsstöd ska få det på lika grunder. Utbildningen handlar om Region Östergötlands tandvårdsstöd och beskriver på vilka grunder ett intyg kan utfärdas samt hur processen genomförs.

MAS i kommunen är kontaktperson till Region Östergötlands tandvårdsenhet. Vid behov av utbildning för intygsutfärdare tas kontakt med MAS via funktionsbrevlåda:

vof.mas-mar@linkoping.se

Munvårdsutbildning för omsorgspersonal

I den uppsökande verksamheten ingår utbildning i munhälsa till omsorgspersonal. Varje omsorgspersonal ska genomföra utbildning årligen. Tandvårdsutföraren som har avtal med Region Östergötland ansvarar för utbildningen. Utbildningstillfällen ska planeras av verksamhetschef för omsorgspersonalen i samverkan med tandvårdsutföraren och anpassas efter det behov personalen har. Munvårdsutbildningarna syftar till att personalen ska ha kompetens att:

- sköta den dagliga vården av mun och tänder, inklusive broar, proteser och implantat,
- tolka signaler och symptom som uttrycker behov av odontologiska vårdinsatser,
- förstå behandlingsråd från tandvårdspersonal, bl.a. genom munvårdskortets uppgifter.

Genom regelbunden utbildning ges förutsättning för ett gott omhändertagande av brukarens/patientens dagliga munvård.

Verksamhetschef ansvarar för att

- det inom verksamheten finns sjuksköterska eller annan utsedd med giltig utbildning för att utfärda tandvårdsintyg, kontakt tas med MAS för utbildningstillfälle
- patient/brukare informeras om uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård
- för att utse en ansvarig person i verksamheten som svarar för, att tillsammans med tandvårdsutföraren, uppföra en genomförande- och tidplan för den uppsökande verksamheten
- det finns omsorgspersonal som närvarar och tar emot instruktioner för fortsatt munvård vid munhälsobedömningar
- munvårdsutbildning planeras och att all omsorgspersonal genomför utbildningen årligen. [Boka munvårdsutbildning - Oral care](#)

Sjuksköterska ansvarar för att

- genomgå utbildning som intygsutfärdare, i samråd med verksamhetschef
- utfärda intyg till de personer som är berättigade till uppsökande verksamhet för att de ska erbjudas avgiftsfri munhälsobedömning en gång per år samt har rätt till nödvändig tandvård.
- ta emot och dokumentera ordinationer från tandvårdspersonalen samt säkerställer att ordinationer blir utförda.

Omsorgspersonalen ansvarar för att

- genomgå årlig munvårdsutbildning
- delta vid munhälsobedömning för att ge information om personens allmäntillstånd och speciella problem samt
- ta emot praktiska råd om hur den dagliga munhygien ska skötas och följa instruktioner på munvårdskort

Avvikelserapportering

Vid uppmärksammade brister från tandvårdsutföraren gällande planerad munhälsobedömning eller utbildning för omsorgspersonal ska avvikelserapport (mellan kommunen och Region Östergötland) skickas till MAS som är kommunens kontaktperson och samverkar med Tandvårdsenheten inom Region Östergötland. Omvänt skickar Region Östergötland avvikelse vid brister i kommunens/privat utförarens verksamhet.

Information om Region Östergötlands Tandvårdsenhet finns på; [Tandvård | Vårdgivare Östergötland](#)